

**BRĂȚIENII ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI NAȚIONAL DE
ISTORIE A ROMÂNIEI****THE BRĂȚIANU FAMILY IN THE COLLECTIONS OF THE
NATIONAL HISTORY MUSEUM OF ROMANIA**

Florin Georgescu*

Abstract

At the National History Museum of Romania (NHMR) are preserved some objects which illustrate the history of the Brătianu family, the “dynasty of Argeș County”, as it was called during the interwar period, starting from Ion C. Brătianu and Dimitrie C. Brătianu and continuing with Ion I.C. (Ionel) Brătianu, Vintilă I.C. Brătianu and Constantin I.C. (Dinu) Brătianu. Founders of modern Romania, of the National Liberal Party and then of Greater Romania, the members of the Brătianu family also remained in the country’s history through material testimonies of their lives, which were kept and became part of the NHMR’s collections.

Keywords: Brătianu family, heritage objects, National Liberal Party, Modern Romania.

Anul 1875 reprezintă un reper în istoria modernă a Partidului Național Liberal. Este anul constituirii formațiunii politice ai cărei membri fondatori s-au manifestat în spirit național încă din anii Revoluției pașoptiste, au continuat pe aceleași coordonate în anul înfăptuirii Unirii de la 1859 și și-au desăvârșit efortul național dedicându-se consolidării Statului Român independent la 1877. Reprezentanții generației liberale de la începutul secolului XX au contribuit la desăvârșirea Statului național unitar român la 1918, la consolidarea acestuia între cele două conflagrații mondiale și au constituit niște repere ale rezistenței în fața regimurilor nedemocratice de extremă dreaptă și stângă prezente în spațiul european în timpul și după al Doilea Război Mondial.

Familia Brătienilor, o adevărată „dinastie” politică românească, se regăsește în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României prin litografii și gravuri, artă plastică și decorativă și, de asemenea, prin câteva fotografii, toate acestea fiind mărturia a ceea ce au reprezentat în istoria românilor.

---

* Muzeograf, Muzeul Național de Istorie a României, Compartimentul de Istorie Modernă și Contemporană din cadrul Secției de Istorie Modernă, Medievală și Contemporană; doctor în istorie, e-mail: fgeorgescu11@yahoo.fr.

Ion C. Brătianu, Dimitrie C. Brătianu, Ion I. C. (Ionel) Brătianu și Constantin I. C. (Dinu) Brătianu și-au dedicat viețile constituirii Statului național român modern, consolidării Independenței acestuia, unificării tuturor provinciilor românești într-un singur stat la 1 Decembrie 1918, precum și apărării valorilor democratice și europene ale națiunii române în preajma celei de a doua jumătăți a secolului trecut.

În procesul de documentare am fost sprijinit de către doamna Dana Crișan, expert în artă plastică, folosind descrierile artistice realizate de aceasta pentru tablourile în care sunt reprezentați Ion C. Brătianu și Dimitrie C. Brătianu. Cu acest prilej îi adresez mulțumiri pentru ajutorul oferit. Am beneficiat de sprijinului domnului inginer Marius Amariei care a fotografiat și editat imaginile bunurilor culturale de patrimoniu care constituie subiectul studiului de față, căruia de asemenea îi adresez mulțumiri pentru sprijinul acordat.

Ion C. Brătianu, alături de elita politică aflată în acele vremuri în slujba interesului național, și-a pus amprenta și asupra unuia dintre idealurile națiunii române, mai exact s-a dedicat, prin mijloace politice și diplomatice, efortului de obținere și de recunoaștere a Independenței în anii 1877-1878.

La baza fondării Partidului Național Liberal s-a aflat „coalitia de la Mazar-Pașa”¹. Alianța încheiată între grupările liberale a constituit pasul fundamental spre constituirea Partidului Național Liberal la data de 24 mai 1875, ca primă formațiune politică modernă deplin organizată în Statul român și care a obținut victoria în alegerile organizate în 1876. Astfel, în ziua de 27 aprilie/9 mai 1876 s-a constituit guvernul „coalitiei de la Mazar-Pașa”, prezidat de Manolache Costache Epureanu, în cabinetul respectiv fiind prezenți Ion C. Brătianu (ministru de Finanțe) și Mihail Kogălniceanu (ministru al Afacerilor Externe).

După câștigarea alegerilor din iunie 1876, Ion C. Brătianu a fost numit, pe 24 iulie 1876, Președinte al Consiliului de Miniștri, funcție deținută în patru legislaturi, între 1876 și 1888 (24 iulie 1876 - 24 noiembrie 1878; 25 noiembrie 1878 - 10 iulie 1879; 11 iulie 1879 - 9 aprilie 1881; 9 iunie 1881 - 20 martie 1888).

Ion C. Brătianu², fondatorul și primul președinte al Partidului Național Liberal, este reprezentat într-o sculptură realizată de către Ion Georgescu. Născut în 1856, la București, Ion Georgescu a fost elev al Școlii de Belle-Arte din capitală, avându-i ca profesori pe Karl Storck, Theodor Aman și Gheorghe Tattarescu. Formându-se la răscrucea dintre neoclasicism și romantism, acesta a acordat o atenție aparte cunoașterii anatomiei, fapt vizibil în lucrările sale.

¹ „Coalitia de la Mazar-Pașa” s-a realizat la reședința englezului Lakeman, cel care servise ca ofițer în armata turcă sub numele de Mazar-Pașa.

² Ion C. Brătianu (2 iunie 1821, Pitești - 4 mai 1891, vila Florica, Ștefănești, județul Argeș), personalitate politică națională, fondator al Partidului Național Liberal în 1875, președinte al respectivei formațiuni politice până în anul 1891, președinte al Consiliului de Miniștri între 1876 și 1888.

Autor a aproximativ 150 de busturi, Ion Georgescu s-a remarcat prin realizarea unor creații de for public prezente în spațiul urban național, printre acestea amintim bustul poetului Vasile Alecsandri, al poetului național Mihai Eminescu (realizat în anul 1890, Iași), statuia monumentală care îl reprezintă pe Gheorghe Lazăr, realizată în 1886 și care este amplasată în Piața Universității, statuile alegorice reprezentând „Justiția” și „Agricultura”, aflate pe fațada Băncii Naționale a României, monumentul dedicat lui Gheorghe Asachi (realizat în anul 1890, Iași) și medalionul în care este reprezentat Mihai Eminescu așezat pe mormântul acestuia de la Cimitirul Bellu.

În anul 1892, Ion Georgescu a realizat o sculptură în marmură a lui Ion C. Brătianu, la doar un an de la dispariția marelui politician liberal. (ilustrația 1).

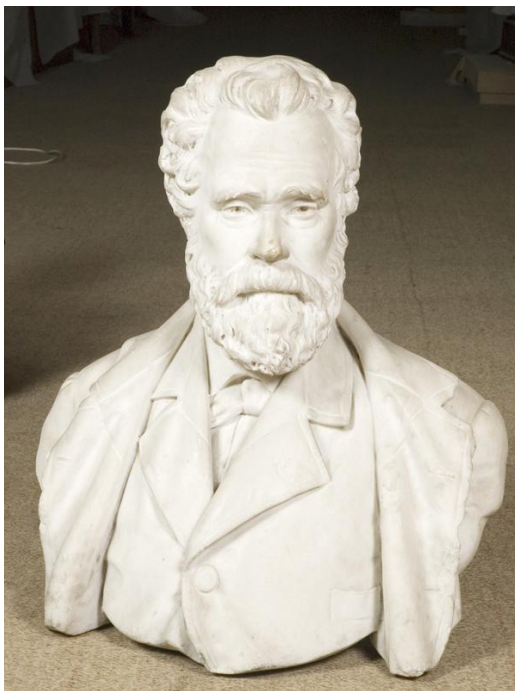

Fig. 1 - Bust de Ion Georgescu – „Ion C. Brătianu”, M.N.I.R., nr. de inventar 153.639

În patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României regăsim și un tablou nesemnat și nedatat, realizat la sfârșitul secolului al XIX-lea, al fondatorului Partidului Național Liberal, un bust din semiprofil, pe un fundal în nuanța gri-verzui, realizat în ulei pe pânză (ilustrația 2).

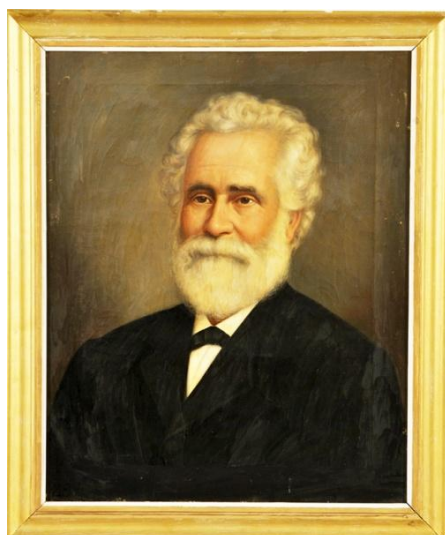

Fig. 2 - Tablou. Anonim – „Ion C. Brătianu”, M.N.I.R., nr. de inventar 287.951

Istoria României și cea a familiei Brătianu este strâns legată de momente fundamentale ale formării României. Astfel, Ion C. Brătianu a reprezentat România la Congresul de Pace de la Berlin, momentul în care independența statului român a fost recunoscută de cele șapte mari puteri europene semnatare (Germania, Regatul Unit, Austro-Ungaria, Franța, Imperiul Otoman, Italia și Imperiul Rus) prin semnarea Tratatului de Pace încheiat la Berlin în data de 1/13 iulie 1878. Legat de acest eveniment, în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României se regăsește tocul folosit de Ion C. Brătianu la Congresul de Pace de la Berlin din 1878 (ilustrația 3). Tocul are gravat motive florale, iar la locul de prindere al peniței apare inscripția „Berlin 1878” și este păstrat într-o cutie căptușită cu catifea verde și atlas alb.

Fig. 3 - Toc folosit de Ion C. Brătianu la Congresul de Pace de la Berlin din 1878, actul care consfințea Independența României, M.N.I.R., nr. de inventar 285.778

Ion C. Brătianu este reprezentat în patrimoniul instituției noastre și printr-o gravură (ilustrația 4) realizată în 1893 de Hans Mayer (1846-1919), în care apare așezat într-un fotoliu, din semiprofil spre stânga, cu mâna dreaptă sprijinită pe o masă rotundă. Gravura este încadrată cu împletituri decorative. În partea inferioară apare facsimilul de semnătură gravat pe mijloc, într-un cartuș al cadrului: „I. C. Brătianu”.

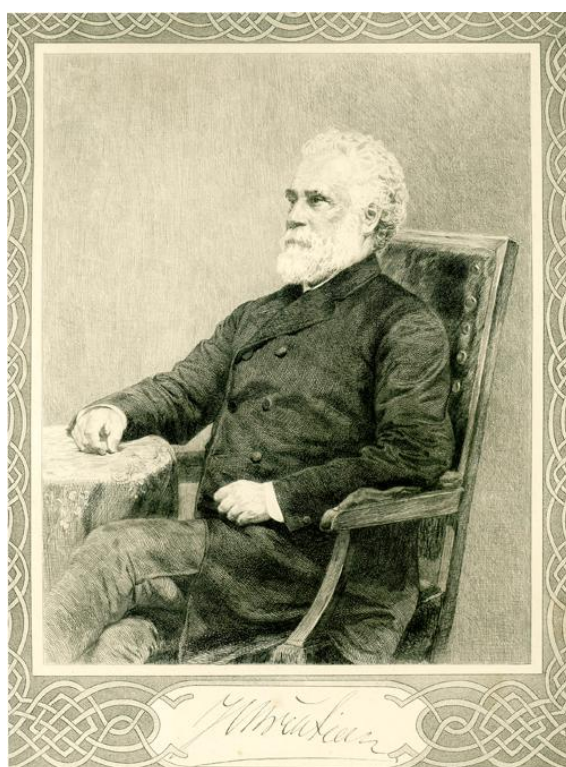

Fig. 4 - Gravură. Hans Mayer – „Ion C. Brătianu”, M.N.I.R., nr. de inventar 52.934

Dimitrie C. Brătianu (1818, Pitești - 8 iunie 1892, București), fratele lui Ion C. Brătianu se regăsește într-un desen în colecția de artă plastică a Muzeului Național de Istorie a României (ilustrația 5). Autorul este anonim, desenul înrămat fiind realizat în prima jumătate a veacului al XIX-lea în tehnica creionului pe hârtie.

Dimitrie C. Brătianu s-a remarcat încă din anii tinereții prin participarea la mișcarea revoluționară de la 1848 din capitala Franței și ulterior din Țara Românească. Înăbușirea Revoluției pașoptiste de la sud de Carpați a dus la refugiul său politic la Londra unde i-a reprezentat pe românii din străinătate în cadrul Comitetului Central Democratic European.

În 1857, Dimitrie C. Brătianu s-a întors în țară, fiind ales deputat de Pitești în Divanul ad-hoc. În calitate de membru al Adunării Elective de la București a votat, în ziua de 24 ianuarie 1859, pentru înfăptuirea Unirii Principatelor sub un singur domnitor. A făcut parte din guvernele anilor 1859-1860 în calitate de ministru al Afacerilor Străine în guvernul prezidat de Ioan Al. Filipescu (25 ianuarie - 27 martie 1859) iar între 28 mai și 13 iulie 1860 a fost ministru de Interne în guvernul condus de Nicolae Golescu.

Dimitrie C. Brătianu și-a adus contribuția, alături de Ion C. Brătianu, C. A. Rosetti și alți fruntași liberali la unificarea facțiunilor liberale într-un singur partid. Până în 1881 a îndeplinit importante funcții atât în Partidul Național Liberal, cât și în guvern: ministru al Cultelor și ad-interim la Lucrări Publice (1 martie 1867 - 5 august 1867) în guvernul Constantin Al. Crețulescu; ministrul Lucrărilor Publice (17 august - 13 noiembrie 1867) în guvernul Ștefan Golescu; ministru de Externe (10 aprilie - 8 iunie 1881) în guvernul pe care îl prezida.

A fost mandatat ca Președinte al Consiliului de Miniștri între 10 aprilie 1881 și 8 iunie 1881, în această calitate Dimitrie Brătianu fiind cel care a prezidat ceremonia de încoronare ca Rege a Principelui Carol I, în ziua de 10 mai 1881.

La 21 mai 1891, după decesul fratelui său, Ion C. Brătianu, Dimitrie Brătianu a devenit președintele Partidului Național Liberal, funcție deținută până la sfârșitul vieții survenite la București, la 8 iunie 1892, la vârsta de 74 de ani.

Fig. 5 - Tablou. Anonim - „Dimitrie C. Brătianu tânăr”, M.N.I.R., nr. de inventar 164.441

Rămânând în sfera artei portretistice, remarcăm o litografie de la sfârșitul secolului al XIX-lea, avându-l ca autor pe D. William și care îl redă din semiprofil pe Dimitrie C. Brătianu (ilustrația 6). Creația amintită este semnată în partea dreaptă jos: „D. William”, iar în partea inferioară a portretului se observă inscripția litografiată: „Dem Bratiano / Ministre de Roumanie à Constantinople”³.

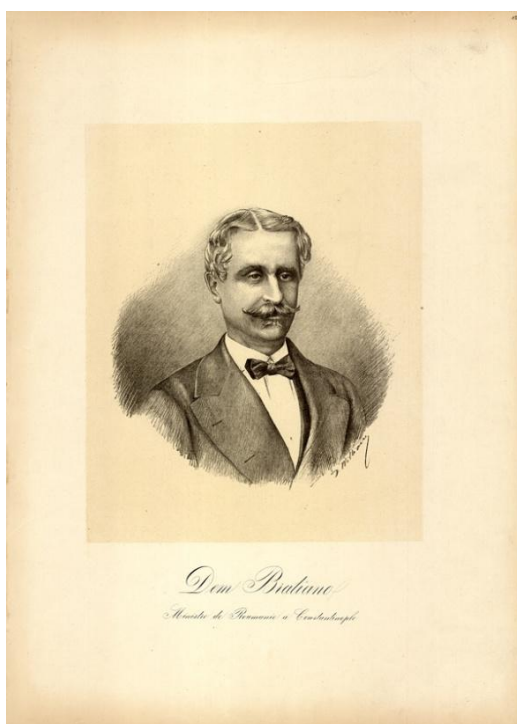

Fig. 6 - Litografie. William D. – „Dimitrie C. Brătianu” (filă de album), M.N.I.R., nr. de inventar 158.045

De la Dimitrie C. Brătianu, în colecția de artă decorativă a Muzeului Național de Istorie a României, ne-au rămas câteva pahare care i-au aparținut, datând din a doua jumătate a veacului al XIX-lea.

Unul dintre acestea era pentru servirea vinului, fiind realizat din cristal și având cupa evazată și garnisită, ca și suportul rotund al piciorului, cu două dungi aurii. Lateral, pe cupă sunt încrustate inițialele lui Dimitrie C. Brătianu („D.C.B.”) (ilustrația 7).

---

³ Între 1878 și 1881 Dimitrie C. Brătianu a fost trimis extraordinar și ministru plenipotențiar la Constantinopol.

Fig. 7 - Pahar care a aparținut lui Dimitrie C. Brătianu, M.N.I.R., nr. de inventar 164.443

Cel de al doilea pahar, utilizat pentru servirea apei, este drept având, la îmbinarea pereților cu baza, un model în formă de petale. Gura paharului este garnisită cu două dungi aurii. Lateral sunt încrustate inițialele lui Dimitrie C. Brătianu („D.C.B.”) (ilustrația 8)

Fig. 8 - Pahar care a aparținut lui Dimitrie C. Brătianu, M.N.I.R., nr. de inventar 164.444

O contribuție de excepție la modernizarea României, la consolidarea internă a Statului național unitar român și la recunoașterea internațională a efortului unificator desăvârșit în cursul anului 1918, a avut Ion I.C. (Ionel) Brătianu⁴ din cea de-a doua generație de Brătieni.

O fotografie din tinerețe, realizată în Studioul „W. Weiss” din București, îl portretizează pe Ion I.C. Brătianu (ilustrația 9) în anii afirmării politice în cadrul Partidului Național Liberal. Ionel Brătianu a fost ales în anul 1895, la vârsta de 31 de ani, deputat al județului Gorj în Colegiul I. Doi ani mai târziu, în 1897, a obținut primul său portofoliu guvernamental, la Ministerul Lucrărilor Publice, funcție deținută până la 30 martie 1899.

Fig. 9 - Fotografie. Studio „W. Weiss” - Portretul tânărului liberal Ion I.C. (Ionel) Brătianu, M.N.I.R., nr. de inventar 102.806

---

⁴ Ion I. C. (Ionel) Brătianu (20 august 1864, vila Florica, Ștefănești, județul Argeș - 24 noiembrie 1927, București), om politic și de 7 ori prim-ministru al României între 1908 și 1927. A fost președinte al Partidului Național Liberal între 1909 și 1927. Ion I.C. (Ionel) Brătianu a condus delegația Regatului României la Conferința de Pace de la Paris, la sfârșitul Primului Război Mondial, numele său fiind strâns legat de înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

În ceea ce privește activitatea guvernamentală a lui Ion I.C. Brătianu, este de remarcat că acesta a îndeplinit de 7 ori funcția de președinte al Consiliului de Miniștri (în perioadele: 27 decembrie 1908 - 4 martie 1909; 4 martie 1909 - 28 decembrie 1910; 4 ianuarie 1914 - 10 decembrie 1916; 11 decembrie 1916 - 28 ianuarie 1918; 29 noiembrie 1918 - 26 septembrie 1919; 19 ianuarie 1922 - 29 martie 1926; 21 iunie – 24 noiembrie 1927).

Unul dintre cele mai frumoase busturi ale lui Ion I.C. Brătianu este cel realizat de către Ion Jalea, bust realizat în bronz în anul 1926 (ilustrația 10).

Fig. 10 - Bust. Ion Jalea – „Ion I.C. (Ionel) Brătianu”, M.N.I.R., nr. de inventar 148.890

Născut în 1887 la Casimcea, în județul Tulcea, Ion Jalea a fost elevul lui Dimitrie Paciurea, al lui Auguste Rodin și al lui Antoine Bourdelle. S-a remarcat prin realizarea unor monumente de for public la București, printre cele mai cunoscute fiind statuia lui Spiru Haret (personalitate liberală care și-a pus amprenta asupra dezvoltării României cu precădere în sfera educațională) din Piața Universității, amplasată în anul 1935.

Bustul care îl reprezintă pe Ionel Brătianu, are pe umărul stâng, în partea superioară, dorsală, numele sculptorului și anul realizării bustului: „I Jalea/1926”, bustul fiind fixat pe un postament din marmură de culoare neagră.

În patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României se află și o fotografie care îl redă pe Ion I. C. Brătianu, din perioada anilor 1920-1925 (ilustrația 11), realizată de către atelierul fotografic „Julietta”, denumire care apare și în colțul din dreapta jos al passepartout-ului.

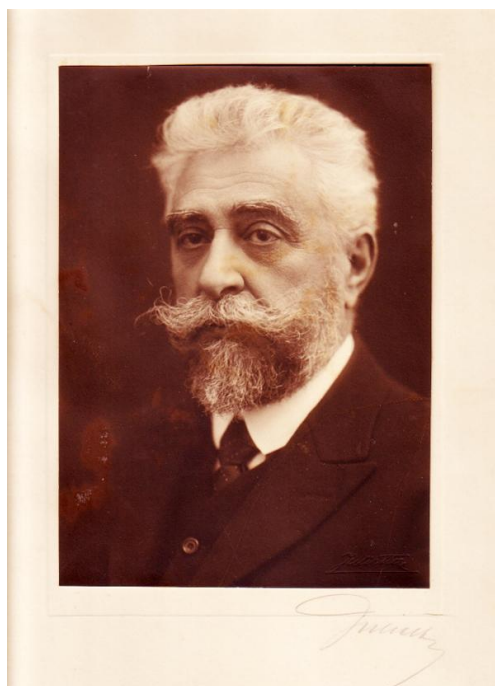

Fig. 11 – Fotografie. Studio „Julietta” - ”Ion I.C. (Ionel) Brătianu, M.N.I.R., nr. de inventar 64.662

Un reprezentant de seamă al Partidului Național Liberal și al familiei Brătianu a fost Constantin I. C. (Dinu) Brătianu⁵, al doilea fiu al lui Ion C. Brătianu. A debutat în activitatea politică în 1895, fiind ales senator la numai 29 de ani. În 1902, a fost ales deputat de Olt, iar trei ani mai târziu, a devenit deputat de Muscel. Între anii 1910 și 1938 a fost deputat în Parlament din partea Partidului Național Liberal, iar între 14 noiembrie 1933 și 3 ianuarie 1934 a fost ministru de Finanțe. Constantin I. C. (Dinu) Brătianu a fost președinte al Partidului Național Liberal între 4 ianuarie 1934 și 1 noiembrie 1947.

---

⁵ Constantin I.C. (Dinu) Brătianu (13 ianuarie 1866, vila Florica, Ștefănești, județul Argeș – 20 august 1950, penitenciarul Sighetul Marmației), personalitate politică națională, președinte al Partidului Național Liberal între 4 ianuarie 1934 și 1 noiembrie 1947.

În ceea ce privește mărturiile fotografice al căror protagonist a fost Dinu Brătianu, ne-am oprit asupra unei fotografii de atelier, datată între 1885 și 1890, în care este reprezentat portret (ilustrația 12). În partea inferioară a fotografiei este consemnat cu cerneală albastră „Dinu I. Brătianu”. Apare și denumirea atelierului fotografic „ERNST PFLANZ / Maler&Photograph./ MARIENBAD/Waldquell - Allee”. Pe verso este scris cu cerneală neagră „Dinu I.C. Brătianu”.

Apare numele atelierului fotografic „ERNST PFLANZ/MALER&PHOTOGRAPH/MARIENBAD/WALDQUELL – ALLEE/ Villa Pflanz”.

Fig. 12 - Fotografie. Ernst Pflanz – „Constantin I.C. (Dinu). Brătianu, M.N.I.R., nr. de inventar 158.333

Rememorarea familiei Brătienilor și, implicit, a istoriei Partidului Național Liberal prin intermediul pieselor aflate în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României, a fost prilejuită de participarea mea la realizarea Muzeului Național Brătianu de la Florica, un moment istoric fundamental în prezentarea istoriei Brătienilor și a Partidului Național Liberal publicului larg și specialiștilor deopotrivă.

Dinastia Brătienilor a contribuit la toate marile evenimente ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX și începutul secolului XX: Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor, aducerea unui domn străin, războiul de Independență și recunoașterea Unirii Principatelor, Marele Război și Marea Unire.

Bibliografie:

Istoria românilor, vol. VII, tom I (*Constituirea României moderne (1821-1878)*), Academia Română, coordonator Dan Berindei, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 585-586.

Istoria românilor, vol. VII, tom II (*De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*), Academia Română, coordonator Gheorghe Platon, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 151-223.

Enciclopedia Universală Britannica, volumul 3 (B - C), Editura Litera, București, 2010, p. 30.

Enciclopedia Universală Britannica, volumul 6 (E - G), Editura Litera, București, 2010, p. 280.

Enciclopedia Universală Britannica, volumul 8 (I - K), Editura Litera, București, 2010, p. 202-203.

Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Liberalii. O istorie în date, documente și personalități. 1875-1947*, Editura Mectis, Ploiești, 1999, p. 9-24.

Apostol Stan, Mircea Iosa, *Liberalismul politic în România de la origini până în 1918*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 167-168.

Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1995*, Editura Machiavelli, București, 1995, p. 14-57.